

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominka Bychawska-Siniarska

Warszawa, 12 lipca 2016 r.

List otwarty organizacji obywatelskich do Jego Świątobliwości Papieża Franciszka na temat mowy nienawiści

Wasza Świątobliwość,

Pod koniec lipca będziemy mieli zaszczyt gościć Waszą Świątobliwość podczas Światowych Dni Młodzieży. Młodzi ludzie z całego świata będą mieli okazję wysłuchać przesłania od osoby stanowiącej dla nich niezaprzeczalny autorytet. Z tego powodu my, niżej podpisani – przedstawiciele organizacji pozarządowych dbających o prawa człowieka w Polsce – chcemy zaapelować o uwzględnienie w przesłaniu skierowanym do młodzieży problemu mowy nienawiści.

W naszym odczuciu mowa nienawiści jest jednym z największych problemów z zakresu praw człowieka w naszej rzeczywistości. Dotyczy to zarówno przestrzeni publicznej, jak i Internetu. Dotyka ona przede wszystkim młodych ludzi – są oni zarówno osobami stosującymi mowę nienawiści, jak i tymi, których ona bezpośrednio dotyka. Światowe Dni Młodzieży to doskonała okazja, aby poruszyć ten problem.

Demokratyczne społeczeństwa opierają się na wolności słowa. Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślał wielokrotnie, że dotyczy ona nie tylko „informacji” oraz „idei”, które są powszechnie akceptowalne i postrzegane jako niekontrowersyjne, ale również takich, które mogą obrażać, szokować, niepokoić zarówno władze państwowe, jak i część opinii publicznej. Wolność słowa nie jest jednak wartością bezwzględną. Może być ona ograniczana w pewnych okolicznościach, przede wszystkim w przypadku mowy nienawiści oraz podżegania do przemocy. W ocenie Trybunału te dwie sytuacje są wyłączone z przepisów dotyczących ochrony wolności słowa. Nie obejmuje ich również art. 54 Konstytucji RP. Powodem ustanowienia tego wyjątku jest fakt, że osoby stosujące mowę nienawiści odrzucają podstawowe wartości demokratycznego społeczeństwa, takie jak tolerancja i szacunek dla ludzkiej godności. Mowa nienawiści jest sprzeczna z moralnymi i społecznymi normami każdego otwartego społeczeństwa, szczególnie tych, w których żywe są katolickie wartości.

Termin „mowy nienawiści” definiujemy, za Rekomendacją nr (97) 20 Komitetu Ministrów Rady Europy, jako wszelkie formy wypowiedzi, w których rozpowszechnia się, podburza, promuje lub usprawiedliwia nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy

nienawiści oparte na nietolerancji, w tym agresywny nacjonalizm i etnocentryzm, dyskryminację i wrogość wobec mniejszości, imigrantów i osób o imigranckim pochodzeniu. Niestety, ten rodzaj mowy nienawiści ulega w Polsce natężeniu. Widoczne jest to w Internecie, ale przestępstwa z nienawiści mają również miejsce na ulicach.

Badania wskazują jednoznacznie, że młodzi ludzie spotykają się z mową nienawiści przede wszystkim w Internecie. Internet odgrywa szczególną rolę w życiu młodych ludzi – korzystają z niego w pracy oraz w czasie wolnym. Według badania kampanii „Bez nienawiści” z 2015 r., 83% młodych ludzi natknęło się na mowę nienawiści w Internecie. Prawie 2/3 młodych ludzi spotkało się z mową nienawiści na tle antysemickim, rasistowskim, romofobicznym i homofobicznym. Młodzi ludzie są ponadto grupą szczególnie narażoną na bycie ofiarami mowy nienawiści. Ostatnimi czasy zaobserwowaliśmy niepokojący wzrost liczby incydentów na tle rasistowskim i homofobicznym. Dochodziło do werbalnych i fizycznych ataków na imigrantów i osoby homoseksualne, jak również organizacje zabiegające o prawa tych grup. Szczególnie niepokojące wydarzenia miały miejsce w Białymstoku. W kwietniu bieżącego roku przez miasto przeszedł marsz zorganizowany przez przedstawicieli skrajnie nacjonalistycznego ugrupowania, podczas którego wznoszone były ksenofobiczne hasła. Wydarzenie połączone było z mszą świętą, podczas której mówiono o „nowotworze złośliwym”, którym mają być przedstawiciele napiętnowanych grup. Jako lekarstwo na ten „nowotwór” przedstawiony został „narodowo-katolicki radykalizm”.

Walka z mową nienawiści wymaga stosowania zróżnicowanych strategii. Instrumenty prawne to za mało. Najważniejsza jest prewencja. Bardzo ważne w tym kontekście jest docieranie do młodych ludzi, nakłanianie ich do tego, aby korzystali z wolności słowa w sposób odpowiedzialny, pamiętając o szacunku dla drugiego człowieka.

Uwzględniając zdecydowaną postawę Waszej Świątobliwości w zakresie sprzeciwu wobec nietolerancji, rasizmu, nietolerancji na tle religijnym czy homofobii, wierzymy, że zabranie głosu w tym temacie będzie stanowić kontynuację przyjętej przez Waszą Świątobliwość ścieżki. Światowe Dni Młodzieży tworzą idealną okazję do ponowienia przesłania o szacunku dla drugiego człowieka.

Przesyłamy najlepsze życzenia. Z wyrazami szacunku,

Danuta Przywara
Prezes Zarządu
Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Inicjatywa została wsparta przez następujące organizacje pozarządowe:

1. Autonomia
2. Centrum Edukacji Obywatelskiej

3. Centrum Praw Kobiet
4. Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek
5. Fundacja Artykuł 25
6. Fundacja Culture Shock
7. Fundacja Dialog-Pheniben
8. Fundacja eF kropka
9. Fundacja ePaństwo
10. Fundacja Idealna Gmina
11. Fundacja im. Stefana Batorego
12. Fundacja Klamra
13. Fundacja MY Pacjenci
14. Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa
15. Fundacja Obrony Praw Dziecka KAMAKA
16. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
17. Fundacja Strefa WolnoSłowa
18. Grupa ZMIANA
19. Kampania Przeciw Homofobii
20. Koalicja Przeciwko Przemocy Motywowanej Uprzedzeniami
21. Manufaktura Inicjatyw Różnorodnych
22. Obywatele dla edukacji
23. Polskie Forum Migracyjne
24. Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
25. Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
26. Przestrzeń dla edukacji
27. Sieć Obywatelska Watchdog Polska
28. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
29. Stowarzyszenie „Pracownia Różnorodności”
30. Stowarzyszenie im. Prof. Zbigniewa Hołdy
31. Stowarzyszenie „Polis”, koordynujące Kampanię Rady Europy „Bez nienawiści” w Polsce
32. Stowarzyszenie Inicjatyw Kobiety
33. Stowarzyszenie KEN
34. Stowarzyszenie koniński kongres kobiet
35. Stowarzyszenie Lambda Warszawa
36. Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet „Victoria”
37. Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”
38. Stowarzyszenie Projekt: Polska
39. Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”
40. Stowarzyszenie Willa Decjusza